

Вийти на стабільність

Президент України Л.М.Кравчук
відповідає на запитання газети "Урядовий кур'єр"

- Україна прожила перший рік, як незалежна держава. Сказати, що він був нелегким, суперечливим, значить нічого не сказати. З одного боку - очевидні здобутки української дипломатії, міжнародне визнання України як нового рівноправного члена світового співтовариства, мирний безконфліктний розвиток демократичних процесів у нашому суспільстві. З іншого - вкрай загострена ситуація в економіці, інфляція, руйнування фінансово-грошової системи і різке падіння рівня життя переважної більшості людей. Особливо боляче вдарило по них передноворічне реформування цін. Тому дозвольте почати із запитання, яке найбільше хвилює сьогодні всіх: на що можна сподіватися у Новому році?

- Я сподіваюсь (а надії, як ви знаєте, це останнє, що залишається в людини), що 1993 рік принесе Україні стабільність. Я б навіть так сказав: вихід на стабільність. Ми можемо бути переконані, що, коли всі захочуть цього - всі партії, рухи, всі політичні сили, то Україна розвиватиметься, будуватиметься і житиме, як належить жити вільній, незалежній державі.

- Ви, мабуть, погодитесь, Леоніде Макаровичу, що стабілізація ситуації в Україні великою мірою залежатиме від того, як складатимуться її відносини із сусідніми країнами і в першу чергу, звичайно, з Росією. У минулому році українсько-російські відносини мали складний характер, переживали періоди загострень, зокрема, у зв'язку з рішеннями парламенту Російської Федерації щодо Криму і Севастополя. Як би Ви оцінили ці відносини на порозі Нового року?

- Вони справді складні. Але нашої вини в їх ускладненнях немає. Я вже не раз говорив і ще раз підкреслюю: керівництво України не робило і не зробить жодного кроку на шкоду нашим зв'язкам з Росією. Навпаки. Ми здійснюватимемо такі кроки, які б згладжували наші протиріччя, розвивали стосунки обох держав на взаємовигідній, рівноправній основі, як добрих сусідів. Інакше політику вести не можна. До речі, саме Україна була ініціатором переговорів у Дагомисі і Ялті. Ми й надалі діятимемо ініціативно і конструктивно. Але такої ж доброї волі, кроків назустріч чекаємо і від російської сторони. А що ми бачимо? Я, наприклад, не можу зрозуміти рішень законодавчого органу Росії по Криму і Севастополю. Вони тільки загострюють ситуацію. І те, що правда в даному разі на нашому боці, що джерело роздратувань і розбіжностей в українсько-російських відносинах знаходиться не в Україні, помітили й на Заході.

Але все це треба пережити. Головне, повторюю, не дати жодного приводу, щоб наші відносини далі загострювалися. Причому в будь-якому плані. Бо є багато сил, які б хотіли скористатися важкими наслідками цього загострення. Україна зацікавлена у збереженні Росії як демократичної держави, у невідворотності здійснюваних там реформ, якомога швидшій інтеграції обох наших країн у європейську і світову економічні системи. З урахуванням вікових зв'язків наших народів, спільності багатьох етапів історичного шляху і схожих цілей у створенні демократичних, правових, економічно розвинених суспільств співробітництво з Росією було і залишається для нас одним з пріоритетних.

- На жаль, і з Росією, і з іншими державами - колишніми республіками Союзу РСР нові економічні відносини ще не склалися. А старі зв'язки рвуться і руйнуються. Причому на шкоду всім сторонам.

Водночас в орієнтації нашої економіки на західний ринок поки що більше декларацій, ніж реальних справ. Якою, на Вашу думку, має бути політика України в налагодженні й розвитку зовнішньоекономічних зв'язків?

- Ні для кого не є секретом, що світовий ринок поділений. І вийти на нього, зайняти своє місце дуже й дуже важко. Тим більше, що ми ще не готові до цього. Тому надзвичайно важливо сьогодні не втратити ті ринки, які ми мали. Йдеться, насамперед, про держави-учасниці СНД. Треба бути готовим до того, що й з тих ринків нас намагатимуться витіснити, скажімо, та ж Росія. І хіба можна її в цьому звинувачувати? Звичайно, ні. Вона відстоюватиме свої інтереси. Тому необхідно зробити все для того, щоб втриматись на ринках, які вже нами освоєні.

І ще однієї проблеми хотів би торкнутися: наших закупок за кордоном. Багато з тієї продукції, на яку витрачається дорогоцінна валюта, можна було б виготовляти на підприємствах України. Ну, закупимо нову техніку, а що далі? Через кілька років змушені будемо платити валютою тільки за запчастини для неї. Звичайно, ми не обійдемося без того, щоб щось купувати за кордоном. Але головне - опора на власні сили, підтримка своїх підприємців, ділових людей. Допоможемо їм стати на ноги - вони зміцніють і триматимуть на своїх плечах державу. А можливості тут у нас колосальні. Візьміть тільки машинобудування. В Україні сконцентрована третина машинобудування колишнього Союзу. А приладобудування, металургія... Одне слово, тут потрібна чітка й продумана державна політика.

- У цьому році наша газета планує значно частіше й ширше писати про діяльність органів державної виконавчої влади України. Вони проходять непростий період формування й становлення. Хотілося б

почути Вашу думку, як глави держави, про процеси, які переживає нині владна вертикаль. Чи виправдав Ваші сподівання інститут представників Президента в областях, районах і окремих містах? Як складаються взаємовідносини виконавчої і представницької влади?

- Усі ці проблеми я розглядаю як проблеми пошуку. Іде процес творення нашої держави. І до висновку про необхідність мати сильну виконавську владу прийшов не тільки Президент, а й Верховна Рада. Жодне рішення, жоден крок в цьому напрямі в обхід Верховної Ради чи двох прийнятих нею законів - про місцеве самоврядування і представника Президента - здійснені не були. Тобто в цих діях ми керувалися Конституцією і відповідними законами.

У цій системі є сьогодні певні проблеми, є й недоліки. І це зрозуміло. Адже йдеться про творення нового. Я добре бачу, що не всі представники Президента в районах, в областях працюють так, як хотілося б. Це я бачу. І це бачить Верховна Рада. Але був один принциповий момент. Коли ми ввели інститут представників Президента, Президентську адміністрацію, Ради почали відчувати, що від них відійшла влада, і на цьому ґрунті виникли суперечності. Бо в нас, якщо нема ким керувати, то нібито нема чого й робити. Хоча Ради мають багато роботи, передбаченої законом. Треба тільки хотіти її знайти й виконувати.

Одне слово, проблеми є і з того, і з іншого боку. Тоді я попросив: оскільки ми знаходимося напередодні виборів у місцеві органи влади і вже починаємо працювати над законами про ці вибори, то зараз нічого не робити щодо зміни існуючих законів, тобто не займатися "перетягуванням каната" владних структур. Бо якщо на місцях почнуться суперечності, то хто виконуватиме декрети, які приймає зараз Кабінет Міністрів? Адже їх доля вирішується саме там. Вважаю, що Верховна Рада могла б не приймати зміни до двох згаданих законів. Нічого, крім дальшої конфронтації, вони не дають. Спробую пояснити. Візьмемо зміну до закону про представника Президента щодо того, щоб його кандидатуру узгоджувати з Радою. Передусім не ясно, як узгоджувати: чи то на сесії, чи з президією Ради, а чи з її комісіями. Припустимо, треба змінити представника Президента. Я вношу кандидатуру, а Рада не може зібратися місяць, два або не може прийняти рішення. Що мені робити? Чекати, доки вона все-таки вирішить? Я вважаю, що, коли протягом десяти днів Рада не може прийняти рішення, тоді вирішує Президент. І це нормально.

Але під час обговорення цих змін в парламенті раптом з голосу, і це я підкреслюю, з голосу, хтось вносить пропозицію назвати голову Ради найвищою посадовою особою в області чи районі. Ну, по-перше, відповідно до Закону про місцеве самоврядування кожна Рада є незалежною. Верховна Рада не керує обласною, обласна - не керує районною і так далі. Що означає на практиці поняття "найвища посадова особа"? У нас зразу ж з'явилися деякі голови, які на другий після прийняття змін день подзвонили представникові Президента і сказали: "Чув, хто я? Нині будеш кожен ранок мені доповідати".

А тепер щодо логіки. Якщо Ради не підпорядковуються одна одній, то як ця "найвища особа", наприклад, в області, може змістити голову міської чи там районної Ради, якою вона не призначає. Так само не призначає ця особа і представника Президента. Тобто одразу виникають десятки проблем. Коли голосували за ці зміни, не думали, що насолять Президентів або президентським структурам. А насолили самі собі. По-перше, це було прийнято з криком, без обговорення, з грубим порушенням регламенту. Адже такі речі, як доповнення до закону, треба вносити і обговорювати в першому і другому читанні. Все в регламенті написано. Якраз в цьому і полягає сила Верховної Ради, що вона діє за регламентом і дає можливість кожному депутату висловитися і обдумати. Це ж не збори, де що-небудь сказали - і одразу на голосування. Таким чином, я буду накладати вето на ці зміни і проситиму депутатів ввести доповнення, про які я казав.

По-друге, я вважаю, що нам загалом не потрібне поняття "найвища посадова особа". У Законі про представника Президента записано, що він є найвищою посадовою особою системи виконавської влади. Тут логіка була. Бо в такому разі представник Президента може змістити свого заступника. Але оскільки зараз епітет "найвища" є для декого найбільшою проблемою (я, правда, думаю, що найліпше було б вжити епітет "найрозумніша"), то я внесу пропозицію зняти епітет "найвища" і з представника Президента, і з голови Ради. У нас колись в Конституції було, що Голова Верховної Ради є найвищою посадовою особою. Ми зняли це? Зняли. І тепер у кожного своя роль: Президент - глава держави і виконавської влади, Голова Верховної Ради має свої повноваження, Прем'єр-міністр - свої.

Всі проблеми треба вирішувати спокійно, не загострювати ситуацію внизу, де виконуються наші рішення. Інакше це призведе до ускладнень. А вони нам зовсім не бажані.

Бесіду вів
Михайло Сорока

Урядовий кур'єр. - 1993. - 5 січня. - С. 1, 2.